

PIA ALIMĂNEȘTIANU

Prin Cetatea lui Bucur Trecutul viu

Ediție îngrijită, introducere și note explicative de
Monica Pillat

CORINT
—2021—

PREFAȚĂ

PIA ALIMĂNEȘTIANU. SCHIȚĂ DE PORTRET

Pia Brătianu¹ (1872–1962), fiica cea mai mică a soților Ion C. și Caliochia Brătianu, era cunoscută în familie sub numele de Pia mică, iar mai târziu nepoții îi spuneau Lelița, adică „mătușa tânără”.

În cartea ei *Din viața familiei I.C. Brătianu*, Sabina își descrie astfel sora: „Pia, cu ochii negri și sclipitori, cu lungi bucle aurii, durdulie și iubitoare, era răsfățata tuturor. Fiecare o considera ca cea mai dragălașă și numai grație bunei ei naturi n-a devenit nesuferită”².

De timpuriu, mezina se mândrea nu numai cu celebrul ei părinte, ci și cu frații mai mari, Ionel, Dinu și Vintilă (care aveau să joace fiecare un rol important în politica liberală a României, mai cu seamă în timpul Primului Război Mondial, dar și în perioada interbelică). Ca și ceilalți copii Brătianu, ea a primit o educație aleasă, avându-i ca profesori particulari pe Spiru Haret și Ion Bianu. A luat bacalaureatul în 1899 la Colegiul Sf. Sava, obținând „Magna cum Laude”.

Dacă Mariuța (c. Pillat), cu înclinații spre pictură, beneficiase de o educație artistică rafinată, devenind mai târziu

¹ Căsătorită cu economistul Alexandru Alimăneștianu, proprietar, om politic liberal, deputat, senator.

² Sabina Cantacuzino, *Din viața familiei I.C. Brătianu*, Editura Univers, București, 1934.

doamna de onoare a Reginei Maria, dacă Tatiana (c. Niculescu-Dorobanțu) luase lecții de canto și înființase un club de muzică al doamnelor din elita societății românești de la sfârșitul secolului al XIX-lea, Sabina (căs. Cantacuzino) și Pia au optat pentru scris, considerând că istoria familiei din care făceau parte trebuia să dăinuie și să fie cunoscută și de generațiile viitoare. Amândouă au lăsat mărturii impresionante despre perioada 1914–1918, Pia, în *Însemnări din timpul ocupației germane*, 1929, iar Sabina, în volumul al II-lea, *Războiul*, al cărții ei *Din viața familiei I. C. Brătianu*, 1937. Mai apoi, Pia și-a dedicat scrierea memoriei mamei sale și fratelui Ionel Brătianu, pe când Sabina și-a închinat volumul „Soldatului necunoscut”, care, prin jertfa sa pe câmpul de luptă, a împlinit visul României Mari.

Cartea Sabinei Cantacuzino, mai elaborată și mai unitară în ansamblu, se bazează pe notațiile din jurnalele ei, ținute de-a lungul vieții, și demonstrează interesul autoarei pentru istorie. Scrierea Piei e frustă, neprelucrată, izvorăște direct și spontan din experiențele ei personale și de aceea are căldura și violența unor scene trăite pe viu. În același timp, *Însemnările* au darul autenticității, dar și al fervorii patriotice care i-a animat pe Brătieni în acele vremuri tulburi. Pătimașă, curajoasă, demnă și mândră de familia ei, Pia nu s-a sfiit să-și spună cu aplomb părerea, să fie necruțătoare cu germanofili conservatori ca Petre Carp și să critice aspru compromisurile gazetărești ale lui C.G. Stere. Jurnalul ei arată totodată talentul unei scriitoare în devenire care își face din imaginație o armă de luptă și intră dezinvolt în roluri fictive pentru a-și impune punctul de vedere. Așa se explică de ce, în scrisorile deschise¹, adresate cu vehemență lui Constantin Stere și publicate în presa vremii, ea semnează sub pseudonime ca „O femeie din popor” și „Dama voalată”.

¹ Reproduse în *Însemnări din timpul ocupației germane*, Imprimeria Independența, București, 1929, reeditată de Editura Corint în 2017.

În vremea ocupației germane, împreună cu Sabina și Mariuța, Pia a lucrat ca soră de caritate în Spitalul 108 de contagioși din București și a participat la inițiativele Crucii Roșii pentru ajutorarea populației civile. Alături de Mariuța, Sabina și Tatiana, Pia s-a străduit să contribuie la binele obștesc printr-o serie de proiecte culturale, educative și caritabile, prezidând înființarea unor asociații, așezăminte școlare sau de binefacere, ca: Liga Națională a Femeilor Române, Universitatea liberă, Casa Copilului, Școala de educatoare de puericultură din București.

Spre deosebire de surorile ei, Pia nu s-a grăbit să se mărite, revărsându-și grija și iubirea atât asupra mamei, cât și asupra nepoților, preferatul ei rămânând Ion Pillat. Acesta, împreună cu fratele lui, Nicolae, și cu sora lui, Pia, își făceau lecțiile supravegheați de ea.

„Erau asemeni copiilor din povestirile contesei de Ségur, disciplinați prin pedepse și răsplătiți prin jocuri și recompense”, observă Cornelia Pillat. „Aceste istorioare erau traduse din limba franceză de Lelița – la vârsta de optzeci de ani – în amintirea propriei sale copilării. Recitite acum de mine, mi s-au părut crude și îndemnând la prefăcătorie, căci ilustrau principiile educației victoriene. Precum eroilor romanului Contesei de Ségur, [din] *Les vacances*, cărora li se construise o căsuță în pădure, tot astfel și copiilor Pillat, Ion, Pia și Nicolae, li se făcuse una în copac și la culesul cireșelor plecau într-o cărucioară trasă de un măgăruș.”¹

„Mătușa Pia”, își amintea Nicolae Pillat², „a fost pentru noi o a doua mamă, profesoară și prietenă. Lua parte la jocurile noastre, venea cu noi mereu în plimbări și excursii, iar când pleca la Karlsbad cu bunica, eram foarte mâhniți, neputând suporta despărțirea, fie ea doar o lună... Lelița

¹ Cornelia Pillat, *Ofrande*, Editura Humanitas, București, 2012.

² Nicolae I. Pillat, *Siluate din familia Brățianu*, Editura Vremea, 2008.

venea des la Paris¹ să ne vadă... Pe 14 iulie dansam cu mătușa în piețele publice... Mereu gata să ajute, era totdeauna prezentă, dacă aveai nevoie de ajutorul sau dragostea ei”.

Cornelia Pillat comentează motivul pentru care Pia Brătianu s-a căsătorit mai târziu:

„Fusese sora preferată a lui Ionel Brătianu, care a avut atâta nevoie de ea ca secretară, încât, deși înconjurată de curtezani, el nu a eliberat-o decât după căsătoria lui, în februarie 1907, cu Eliza Știrbei, fosta soție a lui Alexandru Marghiloman. Lelița a fost însoțitoarea și a îngrijit-o apoi pe bătrâna sa mamă și abia după moartea acesteia, care s-a întâmplat în 1920, s-a căsătorit, la vârsta de cincizeci de ani, cu Alexandru Alimăneștianu. Acesta purta barbișon ca Titu Maiorescu și se bălbaia când se înfuria. Casa avea pe o latură o grădină așternută cu un covor de iarbă, mărginit de copaci mediteraneeni care înfloreau incandescent primăvara”².

Alexandru Alimăneștianu, diplomat, economist și bancher, școlit la Paris, Berlin și Londra, era un om delicat și generos care s-a dedicat, ca și soția sa, operelor de caritate. El a încurajat-o pe Pia să-și reia scrisul și așa s-au conturat în timp „schیțele și amintirile” ei în volumele: *Dobrogea. File trăite*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1936, *Plaiuri oltenești*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1938, *Prin Cetatea lui Bucur*, Editura Cartea Românească, București, 1940, și *Trecutul viu*, Editura Cartea Românească, București, 1940. Alexandru Alimăneștianu s-a stins din viață la șase ani după apariția ultimelor scrieri ale Piei.

La funeralii a fost prezentă și Cornelia Pillat, care povestea:

„Asistasem și eu, în 1946, la înmormântarea, la Florica, a lui Alexandru Alimăneștianu, soțul Leliței. Pe larga terasă din fața grațioasei capele, ridicate după planul arhitectului Leconte de Nouy și în care au fost adăpostite sarcofagele

¹ Ion și Nicolae Pillat și-au făcut liceul și studiile superioare la Paris.

² Cornelia Pillat, *op. cit.*

Brătienilor, se afla așezat catafalcul cuprins, ca și asistența, sub cupola imensă a cerului albastru de toamnă. Îmi spuneam atunci că ceremonialul la care asistam repeta atâtea altele petrecute în același decor, schimbat doar de anotimpul morții respective, ceea ce îmi dădea un ciudat sentiment împăcat al continuității, căci nu bănuiam atunci că, în anii ce vor urma, Brătienii rămași în viață vor muri în închisori. Dar atunci, după înmormântare, Dinu Brătianu, cu părul și barba albe, a prezidat elegant și cumpănit masa, având-o lângă el pe sora sa, Lelița, ca o mică pasăre neagră, dezorientată. Era înconjurat de rude, de fiii și surorile sale, care făceau glume pe șoptite în timp ce micile lui nepoate, Anie și Dina, se jucau pe sub masă¹.

Perioada care a urmat după tristul eveniment a fost din ce în ce mai sumbră pentru Pia Alimăneștianu. Locuința familiei Pillat din strada Pia Brătianu, redenumită Olga Bancic, iar pe urmă Al. Philippide, a fost naționalizată, iar Lelița, care locuia la parter, a trebuit să se mute într-o odăiță la demisol.

În copilărie, mergeam adesea împreună cu părinții la strămătușa mea, Lelița. Străbăteam coridorul întunecos al demisolului casei de pe str. Olga Bancic nr. 9 din București. Mirosul jilav de vechi și de stătut al zidurilor mă umplea de o disperare fără margini, iar odaia albicioasă, unde ne primea bătrânică slabă, cu obrazul palid ca pergamentul, avea ceva sepulcral, care mă amuțea din prima clipă. Auzeam fără să ascult glasurile care se împleteau în aer, deasupra mea, așteptând cu răbdare momentul când Lelița deschidea ușa dulapului cenușiu, ca să ia de pe raftul de sus o pungă brodată. Din ea avea să-mi dea o bomboană mov sau bleu, cu iz de flori presate. Plecam de acolo, împovărată de tristețea pereților, care, după ce mă conținuseră pentru un ceas, continuau fantasmatic să mă țină captivă și afară, în curte.

¹ Cornelia Pillat, *op. cit.*

Câteva scrisori păstrate în arhiva familiei Pillat evocă ultimii ani de viață ai Piei Alimăneștianu. Iată, de pildă, o mărturie a lui Dinu Pillat, din 15 august 1957:

„Cât despre Lelița, care a depășit 80 de ani, pot să-ți spun că există, fără vârstă, ca o călugăriță. Se amuză să trăducă mici lucruri din Alphonse Daudet, ca să-și mai umple singurătatea cu ceva; mai primește din când în când vizita unor domni bătrâni din generația ei, fantome în haine negre demodate, mănâncă tot numai orez și cartofi fierți și așteaptă să te vadă înainte de a muri”¹.

După arestarea strănepotului ei, în 1959, Pia nu a mai vrut să mănânce nimic și nici să bea apă, dorind să-și grăbească plecarea din această lume. A murit la 12 octombrie 1962. Într-o scrisoare adresată fiicei sale, Maria Pillat îi spunea:

„Dorința [Leliței], scrisă demult și pe care mi-o dăduse, era să fie înmormântată în costum românesc, cu maramă pe cap, costum pe care și-l pusese bine și specificase că era costumul pe care îl purtase la nunta ei. Avea ceva hieratic și nespus de frumos în straiile acelea emoționant de armonioase. La înmormântarea ei, care a avut loc la cimitirul Bellu, în cavoul nostru, unde e și tata, pe care îl iubea așa mult, [unde sunt] și Maica² și Grandpapa³, au fost mulți prieteni care țineau la ea și îi arătaseră multă afecțiune și grijă, în timpul vieții. Nu fi prea tristă, fetițo dragă, căci Lelița de mult era sătulă de viață și-și dorea sfârșitul”⁴.

*

¹ Fragment din scrisoarea către sora sa Pia, plecată în exil, în *Sufletul nu cunoaște distanțele. Pagini din corespondența Piei Pillat cu familia Pillat*, Editura Humanitas, București, 2009.

² Mariuța Pillat (născută Brătianu), bunica Piei și a lui Dinu.

³ Ion N. Pillat, soțul Mariuței.

⁴ Maria Pillat (născută Procopie-Dumitrescu, soția poetului Ion Pillat), fragment din scrisoarea datată 18 octombrie 1962 către fiica sa, Pia, în volumul *Sufletul nu cunoaște distanțele...*

Pe Lelița aveam s-o reîntâlnesc în chip neașteptat către asfințitul vieții mele, atunci când copilul care o vizitase demult se apropia de vârsta ei de altădată. Într-o seară, cu vreo șapte-opt ani în urmă, căutând prin biblioteca tatălui meu o carte, am dat peste două volume ale ei, *Dobrogea* și *Plaiuri oltenesti*. M-am așezat în fotoliu, curioasă, cu gândul să le frunzăresc, și nu am mai putut să le las din mână, până nu le-am terminat.

Nostalgia unei Români de odinioară, pitorescul portretelor, evocările și întâmplările desprinse dintr-o lume uitată m-au învăluit în farmecul lor de nedescris. Am aflat în filele îngălbenite de vreme parfumul unui stil, bogăția unei limbi, vioiciunea și sensibilitatea unei minți încântătoare. Cu sufletul la gură, am căutat la Biblioteca Academiei și alte cărți ale ei și așa am ajuns la *Trecutul viu*, la *Însemnări din timpul ocupației germane* și la peregrinările Leliței *Prin Cetatea lui Bucur*.

Ceea ce m-a cucerit la lectură a fost registrul afectiv al autoarei, ascuțitul simț al observației, discreția, compasiunea, spiritul ludic, echilibrul subtil dintre natură și cultură, comentariul rafinat și spontan totodată. Mi-am dorit atunci să pot împărtăși bucuria descoperirilor mele și altor cititori, aducându-i la lumină Piei Alimăneștianu scrierile acoperite de uitare. Dar absorbită de proiecte editoriale mai urgente, legate de operele familiei Pillat, am amânat să îmi duc visul la îndeplinire.

Între timp, însă, la inițiativa Editurii Corint, a fost publicat în 2017 jurnalul *Însemnări din timpul ocupației germane (1916–1918)*, iar la scurtă vreme de atunci istoricul Filip Iorga mi-a propus reeditarea cărților Piei Alimăneștianu. Împreună cu dânsul și cu Ana Antonescu, directoarea editorială a Editurii Corint, am pus la cale apariția unui prim volum de schițe și amintiri care să reunească scrierile *Prin Cetatea lui Bucur* și *Trecutul viu*, după care, în viitorul apropiat, ar urma un al doilea volum, cu *Plaiuri oltenesti* și *Dobrogea*.

Îngrijindu-mă de reeditarea acestui prim volum, mi-am dat seama de necesitatea unor note explicative care să însoțească textele, dată fiind bogăția unei limbi pline de arhaisme

și regionalisme ale căror sensuri au devenit inaccesibile cititorilor de azi. Am fost eu însămi uimită de vastul registru lingvistic al autoarei, care valorifica la tot pasul infinitele resurse ale exprimării românești populare și culte. Pentru o mai bună înțelegere a frazelor, am actualizat unele cuvinte mai vechi, care bruiiau coerența textului, și am pus între paranteze drepte cuvinte omise de autoare.

Publicate de Pia Alimăneștianu în același an, 1940, scrierile *Prin Cetatea lui Bucur* și *Trecutul viu* se aseamănă, dar se și deosebesc ca viziune și tehnică narativă. Amintind întrucâtva de atmosfera nuvelor lui Ion Slavici, de pitorescul drumețiilor lui Calistrat Hogaș, dar și de melancolia unor creații ale lui Mihail Sadoveanu, schițele Piei Alimăneștianu care evocă oameni și locuri din *Cetatea lui Bucur* își amplifică întinderea și orizontul observației în *Trecutul viu*. Aici, de pildă, textul *Din tinerețea lui Sandu Cintianu*, dedicat lui Alexandru Alimăneștianu, poate fi considerat un micro-roman biografic, urmărind cu nuanțare și dramatism formarea unei personalități. Pia Alimăneștianu intră cu dezinvoltură în rolul personajului masculin, compunând narațiunea la persoana I.

Celelalte scrieri din *Trecutul viu* tind să transforme treptat schițele în nuvele mai complexe, analiza comportamentală cedând locul introspecției. Din toate textele Piei Alimăneștianu se degajă însă același atașament de locurile natale, sentiment care îi face pe protagoniștii ei, pe picior de plecare în lumea largă, să se uite cu un dor aprig în urmă.

Poate cea mai impresionantă parte a acestui ciclu o constituie, în opinia mea, cele 35 de *Scrisori din Florica*, dedicate lui Ion Pillat. Pe lângă inestimabila valoare documentară a evocării vieții de altădată din acele locuri, scrisorile Piei Alimăneștianu sunt mici opere de artă, cuprinzând în adâncul lor farmecul, tăria, dar și sfâșierile de suflet. În ele se află o comoară pe care scrisul autoarei ne-o încredințează.

SCRISORI DIN FLORICA

Lui Ion Pillat

I

Aceste scrisori nu le va primi nimeni. Ele vor fi scrise numai pentru mine. În ele voi colinda tot ce mă înconjoară, în ele voi spune tot ce simt, ce văd, ce gândesc. Voltaire zicea că cele mai alese bunuri lăsate omului de cer sunt somnul și nădejdea. Eu voi adăuga și taina gândului.

Încep așadar...

*

Dimineața, după ce mi-am sfârșit gospodăria, am plecat pe deal și, ca de obicei, l-am cutreierat dintr-un capăt într-altul, am urcat prin pădurea din stânga și am coborât prin cea din dreapta. Nu m-am oprit decât de două ori, o dată lângă casă, „la canapea”, cum numeam noi, copiii, terasa sub tei, cu bănci, a cărei vedere se întinde în depărtare asupra orașului Pitești, asupra luncii Râului Doamnei și a Argeșului până în Leurdeni.

A doua oară, m-am oprit la mormânt, în inima codrului. Am schimbat apa la mănunchiul de flori, așezat la picioarele crucii de piatră. De la mormânt m-a dus drumul de căruță de-a curmezișul dealului, pe povârnișul Izvoranilor, apoi am coborât iar pe poteca ce șerpuiește printre stejari.

Abia de câteva zile au apucat să se pălească frunzele. Văzută de la șosea, via e o scoarță, țesută de la galbenul cel mai deschis la cel mai închis, de la roșul cel mai stins la cel mai aprins. Scoarța este întretăiată numai prin grajdurile lungi și joase, văruite, și prin cele două turle, una a capelei, alta a bisericuței din Albac.

Iată priveliștea ce mi se desfășoară în fața ochilor de mică și a cărei frumusețe am început târziu să o prind, odată ieșită din copilărie, dar de atunci ea mă cuprinde din ce în ce mai adânc, cu cât înaintez în vârstă.

II

Sunt în fața casei. Am venit să scriu, dar ce să scriu?

Despre mine? Că sunt aceeași ca ieri? Despre cele ce văd? Că plutele de care este rezemată banca sunt aceleași de când le cunosc, casa aceeași, grădina aceeași, că același bivol vine de mai multe zile cu cărioara de nisip și așteaptă acum în fața mea să i se descarce povara?

Ce urât e cu coarnele lăsate și trupul diform!

Și cu toate acestea, de aci înjugat cum se află, lângă teancul de piatră, ia înfățișarea unui dobitoc exotic și-mi place să mă uit la el.

Vor fi cinci minute de când sunt pe bancă. Nu a făcut o mișcare, nu a deschis măcar ochii. E atâta nepăsare în făptura lui, de te întrebi dacă simte, dacă trăiește. Chiar adineauri, când l-a îmboldit țăranul și l-a dat mai în lături, parcă nu l-ar fi atins imboldul sălbatic.

E mare nedreptate în natură. Unora le-a dat prea multă simțire, prea puțină altora. Fiindcă vorbesc de prea multă simțire, trebuie să adaug că, de alaltăieri, sunt printre noi doi poeți. Au ținut șezătoare aseară. Le cerusem să ne citească ce scriseseră toată ziua, căci nu au ieșit din casă, deși unul din ei cânta Valea Argeșului. Spun amândoi foarte bine versurile.

După ce au luat pe rând din poeziile lor, unele lăudate, unele criticate, au recitat cu același entuziasm poeziile altor scriitori români și străini. Au sfârșit prin Eminescu, prin „Călin”¹.

III

Toți dorm. Afară luna răspândește atâta lumină! Aproape nu se mai văd stelele. Grădina, valea iau aspecte feerice, de aici, de la fereastră. Felinarele aprinse ale orașului, împrăștiate prin întuneric, dau impresia licuricilor ce împodobesc așa frumos pădurea, în serile de vară.

Aș vrea să-mi lămuresc pentru ce același loc, văzut ziua, nu te farmecă, cum te farmecă pe clar de lună, și mă întreb dacă nu suntem tot noi pricina, atrași de imprecizia formelor, de acel ceva misterios al umbrei, al necunoscutului în deosebite chipuri. Pe unii îi îmboldește la cugetare, pe alții îi înspăimântă, se tem să-l pătrundă.

Printre aceștia din urmă sunt și eu.

IV

La sfârșitul cărării line ce merge deasupra Capelei, de la casă la via lui Tudorache, am dat de Vlad. Vlad este unul din cei patru mici paznici ai viei pe rod, spaima mierlelor, a coțofenelor și a gaițelor. Din zori ei o străbat, plesnind din bici și strigând necurmat: „E, ei he-he-he!” Plesnetele și strigătele lor le auzi, ca un răsunet, dintr-un petic într-altul al dealului și nu conțin decât la prânz sau pe înnoptate. Ceasornicul care-i călăuzește este, după spusele lui Vlad, la nimiez motorul spre Câmpulung și seara aprinsul lămpilor la Pitești.

Când m-a văzut Vlad, ieșită din pădurea de brazi și intrând sub bolta de viță, a alergat către mine. Mi-a zis:

— Dacă poftiți tămâioasă, urcați mai sus.

¹ Poemul „Călin, file de poveste”.

— N-am venit, am răspuns, să mănânc struguri. Am venit să văd apusul soarelui.

Apoi când m-am așezat pe bancă, a pus și el biciul jos și mi-a stat pironit înaintea. Era un băiețuș din Valea Mare, de vreo zece ani, sfrijit, cu ochii încercuiți. Pe fața lui era ceva deștept, isteț.

— Știi carte, Vlad? Am deschis vorba.

— Puțină. Abia silabisesc.

— N-ai fost la școală?

— Am fost trei ani, în clasa I. Taica, văzând că nu merge, m-a luat înapoi acasă.

— Pentru ce ai fost atâția ani în aceeași clasă?

— Pentru că așa a vrut domnul învățător. Trecea pe alții mai proști ca mine. Pe mine nu vrea să mă treacă.

— Neapărat fiindcă tu nu-ți dădeai osteneală.

— Ba îmi dădeam, că-mi plăcea, dar domnul învățător îi trecea pe alții mai proști ca mine.

Nu a fost chip să scot altceva dintr-însul. Câteva clipe în urmă și-a ridicat biciul de jos și a luat-o la fugă, făcând să răsune iar văzduhul de plesnete și de strigăte.

Eu am rămas pe bancă și când m-am uitat în jurul meu tot era aburit, topit în albastru, zăvoaie și dealuri. Ici și colo începeau să licărească lumini spre Pitești. Odată cu luminile încetară și glasurile copiilor prin vie.

V

Unul dintre poeți a plecat. A rămas cel de-al doilea și părea stingher.

L-am luat cu mine pe deal, deși nu-mi prea place să mă plimb în tovărășia nimănui. Mi se pare că singură mă apropii mai mult de natură, o văd mai bine, mai în largul meu. Nu spune Schopenhauer că cine iubește singurătatea iubește și libertatea?

Nu m-am căit de rândul acesta. Dânsul, pus pe tema literaturii, mai ales a operei sale, e în stare să vorbească ceasuri întregi fără să ți se urască.

Înfundați într-o discuție asupra lui Mallarmé, ne-am pomenit dincolo de vârful dealului, dincolo de pavilion, tocmai în poiana cea mare. Acolo n-am avut încotro, ne-am oprit. Nu puteam să nu luăm seama la șirul de munți limpezi din Buzău până în Mehedinți, cu vârfurile argintate, și împreună ne-am răzvrătit împotriva celor ce susțin că muntele este întotdeauna același, când este neîncetat altul. Seara, după ce au plecat parte din musafiri, printre care și poetul, am încercat să înjghebăm între noi o șezătoare, ca în ajun. N-a fost chip.

Pictorilor, erau trei, le ardea de răs. Sufletul lor nu este chinuit, frământat. Nu mai au nevoie de soare și de veselie. S-au pus să ne istorisească la anecdote, unele, cele mai multe sărate și pipărate, cum singuri știu să le născocescă, astfel că șezătoarea noastră s-a sfârșit într-o șezătoare hazlie.

VI

Mi-am reamintit adineauri, pe când stăteam în odaia turcească, de Dora. Dora era o ciută adusă la Florica, la vârsta de două luni.

Nu a fost niciodată legată sau închisă în vreo împrejmuire. Umbla peste tot locul, slobodă. La plimbare, când plecam, ne întovărășea alături de câini. Și, așa, a crescut printre noi, copil răsfățat al tuturor, până ce din puiul sfrijit s-a făcut o ciută frumoasă, voinică, pe picioare înalte și subțiri.

Deseori o găseam aici, în odaia turcească, urcată pe divan. Cu greu o puteai izgoni. De bătaie, nici vorbă. Nimeni nu s-a îndurat s-o atingă, atât de blând te privea, când te răsteai la ea. Un singur cusur avea. Îi plăceau prea mult strugurii. Din pricina lăcomiei sale a și murit biata Dora.